

SUN’IY INTELLEKT VA MEDIAMADANIYATNI SHAKLLANTIRISH

Umurzakova Bonuxon Azizovna

*Chet tillari kafedrası dotsenti, Pedagogika fanlari bòyicha falsafa
doktori (PhD), Farg'ona davlat universiteti*

Annottatsiya: Hozirgi kunda texnologiya aql bovar qilmaydigan tezlikda rivojlanmoqda. Ilgari faqat professional olimlar uchun mavjud bo‘lib tuyulgan imkoniyatlar endi zamonaviy hayotda hamma uchun mavjud. Ushbu yutuqlardan biri bu AI bo‘lib, u inson hayotining ko‘plab sohalarida mustahkam o‘rin egalladi aqlli tizimning odatda aqlli mavjudotlarga xos bo‘lgan vazifalar va vazifalarni bajarish qobiliyatidir. Bu qandaydir ijodiy qobiliyatlarning namoyon bo‘lishi, fikrlashga moyillik, umumlashtirish, ilgari olingan tajribaga asoslangan o‘rganish va hokazo. Uning rivojlanishi fan sohasi tomonidan amalga oshiriladi, uning doirasida inson faoliyatining intellektual deb hisoblangan vazifalarini apparat yoki dasturiy ta‘minot modellashtirish amalga oshiriladi. AI ko‘pincha axborot texnologiyalari yo‘nalishiga ishora qiladi, uning asosiy maqsadi kompyuter tizimlaridan foydalangan holda aqlli harakatlar va mulohazalarni qayta yaratishdir.

Kalit so‘zlar: Intellekt, kompyuter texnologiyalari, texnika, ma‘lumotlarni qayta ishlash, AI(sun’iy intellekt platformalari).

Abstract: Nowadays, technologies are developing at an incredible speed. Previously, the possibilities that seemed to be available only to professional scientists are available to everyone in modern life. One of such breakthroughs is artificial intelligence, which has firmly established itself in many areas of human life. Today, we will talk about what AI is, how it arose, where it is used, and how it differs from the human mind. Artificial intelligence is the property of an intelligent system to perform those functions and tasks that are usually characteristic of intelligent beings. This can be a manifestation of some creative abilities, a tendency to reason, generalization, learning based on previous experience, and so on. Its development is carried out by a direction of science, within the framework of which hardware or software modeling of those tasks of human activity that are considered intellectual occurs. AI is also often understood as a direction in IT, the main goal of which is to recreate intelligent actions and reasoning using computer systems.

Keywords: Intellect, computer technologies, technique, data processing, AI (artificial intelligence platforms).

Аннотация: Сейчас технологии развиваются с немыслимой скоростью. Ранее те возможности, что, казалось бы, были доступны только профессиональным ученым, в современной жизни доступны каждому. Один из подобных прорывов – искусственный интеллект, прочно обосновавшийся во многих сферах человеческой жизни. Сегодня поговорим о том, что такое ИИ, как он возник, где применяется, а

также чем он отличается от человеческого разума. Искусственный интеллект – это свойство интеллектуальной системы выполнять те функции и задачи, которые обычно характерны для разумных существ. Это может быть проявление каких-то творческих способностей, склонность к рассуждению, обобщение, обучение на основании полученного ранее опыта и так далее. Его развитием занимается направление науки, в рамках которого происходит аппаратное или программное моделирование тех задач человеческой деятельности, что считаются интеллектуальными. Еще под ИИ часто подразумевают направление в IT, основной целью которого является воссоздание разумных действий и рассуждений с помощью компьютерных систем.

Ключевые слова: Интеллект, компьютерные технологии, техника, обработка данных, ИИ (платформы искусственного интеллекта).

Kirish. AI atamasi (ingliz tilidan "AI" deb tarjima qilingan) birinchi marta 1956 yilda funktsional dasturlash asoschisi va Lisp tilining ixtirochisi Jon Makkarti tomonidan Dartmut universitetidagi konferentsiyada tilga olingan. Biroq, bunday tizim g‘oyasi 1935 yilda Alan Turing tomonidan yaratilgan. Olim cheksiz xotiradan va xotirada oldinga va orqaga harakatlanuvchi skanerdan iborat mavhum hisoblash mashinasini tasvirlab berdi. Biroq, keyinchalik, 1950 yilda u aloqada odamlardan farq qilmaydigan tizimlarni aqlli deb hisoblashni taklif qildi. Shu bilan birga, Tyuring mashina intellektini baholash uchun empirik testni ishlab chiqdi. Bu sun‘iy tizimning muloqot qilishni o‘rganishda qanchalik rivojlanganligini va u o‘zini inson sifatida namoyon qila oladimi yoki yo‘qligini ko‘rsatadi. Eng birinchi muvaffaqiyatli AI dasturi 1951 yilda Kristofer Strachey tomonidan yaratilgan. Va 1952 yilda u bir kishi bilan shashka o‘ynadi va tomoshabinlarni harakatlarni bashorat qilish qobiliyati bilan hayratda qoldirdi. Shu munosabat bilan, 1953 yilda Tyuring shaxmatni dasturlash bo‘yicha maqola chop etdi.

AI tomonidan yaratilgan san’atdan tortib, uni ommaviy axborot vositalarida tasvirlashgacha, biz uning ijodkorlik, vakillik va axloqqa ta’sirini o‘rganamiz. Jamiyat kelajagini shakllantiruvchi sun‘iy intellekt va madaniyat o‘rtasidagi dinamik munosabatlarni o‘rganayotganimizda bizga qo‘shiling. Sun‘iy intellekt (AI) tezlik bilan futuristik kontseptsiyadan kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylandi [1], sohalarni inqilob qildi va jamiyat me’yorlarini qayta shakllantirdi. Texnik mahoratidan tashqari, AIning madaniy ta’siri chuqurdir, bu bizning o‘zimizni qanday qabul qilishimizga, texnologiya bilan o‘zaro munosabatda bo‘lishimizga va shaxsiyatimizni qurishimizga ta’sir qiladi. AI tomonidan yaratilgan kontentdan tortib, uni ommabop madaniyatda tasvirlashgacha, AI va madaniyatning kesishishi jamiyat tuzilishini qayta shakllantirmoqda. AIning madaniy ta’sirining eng yorqin ko‘rinishlaridan biri uning ijodiy ifodadagi rolidir. AI algoritmlari endi musiqa, san’at, adabiyot va hatto butun filmlarni yaratishga qodir. Musiqiy platformalar original musiqiy treklarni yaratadi, DeepArt va DeepDream esa hayratlanarli vizual san’at asarlarini yaratadi.

Metodlar. AI tomonidan yaratilgan san’atdan tortib, uni ommaviy axborot vositalarida tasvirlashgacha, biz uning ijodkorlik, vakillik va axloqqa ta’sirini o’rganamiz. Jamiyat kelajagini shakllantiruvchi sun’iy intellekt va madaniyat o’rtasidagi dinamik munosabatlarni o’rganayotganimizda bizga qo’shiling. Sun’iy intellekt (AI) tezlik bilan futuristik kontseptsiyadan kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylandi, sohalarni inqilob qildi va jamiyat me’yorlarini qayta shakllantirdi [2]. Texnik mahoratidan tashqari, AIning madaniy ta’siri chuqurdir, bu bizning o’zimizni qanday qabul qilishimizga, texnologiya bilan o’zaro munosabatda bo’lishimizga va shaxsiyatimizni qurishimizga ta’sir qiladi. AI tomonidan yaratilgan kontentdan tortib, uni ommabop madaniyatda tasvirlashgacha, AI va madaniyatning kesishishi jamiyat tuzilishini qayta shakllantirmoqda. AIning madaniy ta’sirining eng yorqin ko’rinishlaridan biri uning ijodiy ifodadagi rolidir. AI algoritmlari endi musiqa, san’at, adabiyot va hatto butun filmlarni yaratishga qodir. Musiqiy platformalar original musiqiy treklarni yaratadi, DeepArt va DeepDream esa hayratlanarli vizual san’at asarlarini yaratadi.

Natijalar. AI tomonidan yaratilgan ushbu ijodlar mualliflik va ijodkorlikning an’anaviy tushunchalariga qarshi chiqadi, inson va mashina tomonidan yaratilgan kontent o’rtasidagi chegaralarni xiralashtiradi. Ijodiy sohalarda AIning paydo bo’lishi san’atning tabiatini va biz inson ijodiga beradigan qadriyatni qayta ko’rib chiqishga undaydi [3]. Ba’zilar AI tomonidan yaratilgan tarkibni badiiy ifodalash uchun qulay vositalar bilan ta’minlovchi demokratlashtiruvchi kuch sifatida ko’rishsa, boshqalari mashinada yaratilgan san’atning haqiqiyliги va jo’shqinligi haqida xavotirda. Shunga qaramay, AI ning ijodiy jarayonga integratsiyalashuvi tadqiqot va hamkorlikning yangi yo’llarini taklif qiladi, madaniy landshaftlarni turli istiqbollar bilan boyitadi. Bundan tashqari, AI nafaqat san’atning mavjud shakllarini takrorlaydi, balki ijodkorlik chegaralarini ham kengaytiradi. Misol uchun, Google-ning Magenta loyihasi AIning o’ziga xos musiqa kompozitsiyalarini yaratish, ohang va garmoniya haqidagi an’anaviy tushunchalarga qarshi turish imkoniyatlarini o’rganadi. Xuddi shunday, AI tomonidan yaratilgan tasviriy san’at ko’pincha insonning idrok etish cheklovlaridan oshib, estetik imkoniyatlar haqidagi tushunchamizni kengaytiradigan syurreal va o’ylantiruvchi tasvirlarni yaratadi. O’zining ijodiy hissi bilan bir qatorda [4], AIning ommabop madaniyatdagi tasviri texnologiya va o’ziga xoslik bilan bog’liq jamiyat tushunchalari va me’yorlarini shakllantiradi. Ilmiy fantastika uzoq vaqtdan beri Yulduzli urushlardagi R2-D2 kabi xayrixoh hamrohlardan tortib, Terminatoridagi Skynet kabi distopiya hukmdorlarigacha bo’lgan AI ta’sirini o’rganish uchun platforma bo’lib kelgan. Ushbu rivoyatlar kengroq ijtimoiy tashvish va intilishlarni aks ettiradi va AI texnologiyasining axloqiy va ekzistensial oqibatlarini haqida munozaralarni kuchaytiradi. Bundan tashqari, AIning ommaviy axborot vositalarida tasviri ko’pincha jamoatchilikning texnologiyaga bo’lgan munosabatini aks ettiradi va ta’sir qiladi. Ijodiy tasvirlar, masalan, Her va Ex Machina kabi filmlardagi sezgir AI, sun’iy mavjudotlarga nisbatan hayrat va hamdardlikni uyg’otadi, ong va shaxs haqida munozaralarni kuchaytiradi. Aksincha, distopik rivoyatlar nazoratsiz texnologik taraqqiyotdan ogohlantiradi, AI tomonidan boshqariladigan kuzatuv, nazorat va noinsoniylik xavfini ta’kidlaydi [5]. Ommaviy

madaniyatda AI tasviri madaniy qadriyatlar va me'yorlarni ham aks ettiradi va shakllantiradi. Masalan, AI belgilarida jins va irqning namoyon bo'lishi jamiyatda mavjud bo'lgan noto'g'ri qarashlar va stereotiplarni aks ettiradi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun ommaviy axborot vositalari vakillari bilan jiddiy hamkorlik qilish va AIning rivojlantirish va hikoya qilishda xilma-xillik va inklyuziyani rivojlantirishga qaratilgan sa'y-harakatlar talab etiladi.

Xulosa va takliflar. Ommaviy axborot vositalarida tasvirlashdan tashqari, AI ham madaniy o'ziga xoslik bilan kesishadi va o'zimizni va boshqalarni qanday qabul qilishimizni shakllantiradi. Sun'iy intellektga asoslangan algoritmlar biz iste'mol qiladigan ommaviy axborot vositalari va biz duch keladigan ma'lumotlarga ta'sir qiluvchi kontentni tanlash, tavsiyalar tizimlari va shaxsiylashtirilgan reklamada tobora ko'proq foydalanilmoqda. Biroq, bu algoritmlar noto'g'ri fikrlardan himoyalanganmaydi, ko'pincha stereotiplarni davom ettiradi va mavjud quvvat dinamikasini mustahkamlaydi. Bundan tashqari, AIning tilni qayta ishlash va tarjima qilishdagi roli til xilma-xilligi va madaniy almashinuvga ta'sir qiladi. Sun'iy intellekt lingvistik to'siqlar orqali muloqotni osonlashtirsa-da, u lingvistik nuanslar va madaniy kontekstni saqlab qolishda ham qiyinchiliklar tug'diradi. Ingliz tiliga asoslangan sun'iy intellekt modellarining ustunligi ingliz tilini bilmaydiganlarni chetga surib qo'yish va madaniy ifodani bir xillashtirish xavfini tug'diradi, bu esa AIning inklyuziv rivojlantirish va ko'p tilli vakillik muhimligini ta'kidlaydi. AIning madaniy o'ziga xoslikka ta'siri merosni saqlash va tarixiy sharhlash masalalariga taalluqlidir. Yuzni aniqlash va chuqur o'rganish algoritmlari kabi sun'iy intellekt texnologiyalari arxeologik tadqiqotlar va madaniy merosni saqlash uchun yangi vositalarni taklif etadi. Biroq, tarixiy asarlar va shaxslarni rekonstruksiya qilishda sun'iy intellektdan foydalanish aslligi va chegaralangan ovozlarning yo'q qilinishi haqida axloqiy savollarni tug'diradi. AIning madaniy ta'siri o'sishda davom etar ekan, axloqiy oqibatlarga e'tibor qaratish va texnologik taraqqiyot jamiyatga foyda keltirishini ta'minlash juda muhim. bir butun sifatida. Sun'iy intellektning rivojlantirishdagi axloqiy mulohazalar tarafdorlik va adolat, maxfiylik va ma'lumotlarni himoya qilish, foyda va xavflarni adolatli taqsimlash masalalarini o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, texnologlar, siyosatchilar va madaniyat amaliyotchilari o'rtasida fanlararo muloqot va hamkorlikni rivojlantirish AI va madaniyatning murakkab chorahalarida harakat qilish uchun juda muhimdir. Oldinga qarab, AIning madaniyat va o'ziga xoslikka bo'lgan salbiy oqibatlarini yumshatish uchun faol choralar ko'rish zarur. Bunga sun'iy intellekt algoritmlarida shaffoflik va hisobdorlikni targ'ib qilish, sun'iy intellektni ishlab chiqish guruhlarida xilma-xillik va inklyuziyani qo'llab-quvvatlash hamda jamoalarga AI atrofidagi madaniy rivoyatlarni faol shakllantirish imkonini beruvchi tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash kiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Пантелеева Т.А., Арустамов Э.А., Максаев А.А. Возможности искусственного интеллекта в управлении кадровыми ресурсами в условиях свободного предпринимательства // Интернет-журнал «Отходы и ресурсы», 2019 №3.
2. Rasulovna M.K. Innovation teaching method in primary education //Czech Journal of Multidisciplinary Innovations. 2022. – Т. 5. 31-34 pages.
3. Obidov, J.G. Virtual process modeling technologies based on imitation-variability in technical higher education institutions. 4 – page. //E3S Web of Conferences, 2023, 452, 07017 <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202345207017>
4. Камилова Р.Ш. Абдулатипова М.А. Искусственный интеллект// Опубликовано в 2013, Выпуск Май 2013, ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ
5. Obidov J.G‘. “Mustaqil ta’lim jarayonida talabalarga o‘quv materiallarini imitatsion-variativlik asosida o‘qitishni takomillashtirish texnologiyalari (texnika oliy o‘quv yurtlari misolida)”. Monografiya. Farg‘ona. “ALPHA BRAND” nashriyoti. 2023 yil. 39-bet.